

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Typ posudku: oponent

Autorka práce: Dorotea Mejstříková

Název práce: Socializace mladých v rámci subkultury graffiti

Vedoucí práce: Mgr. Anna Oravcová

Oponent: PhDr. Filip Lachmann

Navržené hodnocení: velmi dobře

1. Je cíl práce (výzkumná otázka) jasně formulován a odpovídají mu závěry? Je práce vhodně strukturována?

Práce je vhodně strukturována. Cíl práce je jasně formulován a závěry mu odpovídají.

2. Opírá se autorka o dostatek literatury relevantní tématu práce? Využívá i cizojazyčné texty?

Autorka využívá dostatek literatury, včetně cizojazyčných textů. Texty jsou relevantní pouze z části, což vychází z ne zcela srozumitelného výběru teorií, z nichž některé působí pouze jako doplňující (např. teorie konfliktu).

3. Jaká je kvalita použitých dat nebo zdrojů (včetně jejich výběru, sběru a popisu) a metod jejich analýzy?

Použitá data, sebraná prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů a pozorování, jsou pro dosažení cíle dostatečná z hlediska vlastní sběru, jejich výběr je však třeba dostatečně obhájit. Autorka se přiznává, že se jí nepodařilo sehnat informanty/ky, k nimž by nevedly osobní vazby na členy dané scény. S ohledem na to považuji za důležitý moment, kdy zmiňuje nutnost být reflexivní (str. 21), zůstává však jen u této deklarace a tuto nutnost dále netematizuje. Měla by tudíž zodpovědět, v čem reflexivita jejího přístupu spočívala. Domnívám se, že reflexivity nedosahujeme tím, že jednoduše řekneme, že budeme reflexivní.

Otázku vyvolává, zdali lze popsané nezúčastněné pozorování (str. 22) vnímat opravdu jako nezúčastněné – jak sama autorka dodává, její přítomnost vlastní akci významně ovlivnila. Bylo by vhodné pojednat o tom, zdali je účast při podobné (ilegální) akci možné definovat jako nezúčastněnou, a to i bez znalosti, která vyšla najevo až z následných výpovědí informantů.

4. Jaká je kvalita argumentů, o něž autorka opírá závěry, k nimž dospěla?

Argumenty nápadně parafrázuji vybrané teorie, jako by autorka hledala odpovědi, které by vhodně ilustrovaly tyto teorie. Např. v kapitole 4.3.1, tj. od str. 44, autorka mluví o přínosech a negativech, kterými ilustruje teorii sociální směny. Zjištění, že se mladí lidé stávají členy subkultur z důvodu, že jim členství více přináší, než bere, je v pořádku, autorka však negativa popisuje zejména prostřednictvím odpovědí na otázku, zdali by informanti chtěli, aby jejich děti byly součástí této subkultury. Taková otázka je až příliš návodná a sotva dokáže zprostředkovat pocit nebo názor dotazovaných, zdali převažují pozitiva nad negativy, fakticky pak jestli právě ona zakázanost není

důležitým pozitivním prvkem. Ostatně adrenalin, nebezpečí a vymezení se vůči majoritní společnosti jsou prostředky dosahování prestiže v rámci subkultury graffiti, což vyplývá z výpovědí některých informantů. Zajímavější je v tomto ohledu identifikace klíčových motivů a rysů subkultury, přítomných v procesu socializace jejích členů, jako jsou důvěra, kontrola, hierarchie.

5. Jsou v práci autorčina tvrzení a zjištění jasně odlišena od tvrzení a zjištění převzatých?

Autorčina tvrzení jsou od převzatých tvrzení odlišena, ačkoliv autorka plně nevyčerpává potenciál vlastních dat. Dalšímu zkoumání by prospělo více se soustředit na pojmy a sociologické koncepty, které mají v rámci subkultury graffiti určitou jedinečnost a vysokou hodnotu – jako např. důvěra, kontrola, prestiž, hierarchie – a kolem těchto pojmů prostřednictvím dat vystavět vlastní silná a pevná tvrzení.

6. Jaká je úroveň odkazového aparátu, jazyka a dalších formálních náležitostí?

Úroveň odkazového aparátu a formálních náležitostí je standardní, jazyková úroveň je nižší. Práce trpí mnoha překlepy, často nejspíš způsobenými dodatečným přepisováním vět. Především pak čtenáři čtení textu znesnadňuje chybějící interpunkce, konkrétně autorka hojně neukončuje vedlejší věty, zejména ty uvozené vztažným zájmenem – v textu najdeme nejméně třicet takových výskytů. Text je zatížen mírnou neutříděností pojmů (termíny typické pro subkulturu graffiti se objevují dřív, než jsou vysvětleny, některé bez vysvětlení; někdy jsou tyto pojmy používány i v momentě, kdy nemají opodstatnění) a subjektivními výrazy, resp. hodnocením, např.: „...jejich autorům je dáno jasně najevo, co si o jejich ‚dilech‘ ostatní myslí“ (str. 35); „Člen subkultury také získá informace, ke kterým se jen tak někdo nedostane...“ (str. 44). Jazyk hraje důležitou roli a vnímavost k jeho funkci by měla být součástí reflexivního přístupu.

7. Jiné přednosti a/nebo nedostatky, které neodpovídají výše uvedeným kritériím.

V práci nalezneme některá sporná tvrzení. V případě sociologicky relevantních argumentů jde o přirozenou součást tohoto typu studentských prací, přesto by bylo vhodné věnovat více času sociologicky významným tvrzením. Autorka např. tvrdí, že příslušníci subkultury mají jiné hodnoty než majoritní společnost (str. 31) – které? Vždyť studují, pracují či podnikají. Dále např.: „*Writery a writerkami se stávají téměř výlučně mladí lidé, kteří žijí ve městě a graffiti tak mohou pozorovat denně při cestě do školy...*“, str. 30 – není tento závěr daný výběrem vzorku? Nedokáže dnes kdykoliv více než v minulosti technologie zprostředkovat graffiti mladým lidem, kteří ve městě nežijí?

Při vysvětlování některých náležitostí dané subkultury pak autorka příliš zjednodušuje, např. tvrzením, že subkultury od sebe nelze v dnešní době vzájemně oddělit, nebo že subkultura souvisí se subkulturou hip hopu či breakdance (obojí str. 10) – domnívám se, že graffiti i breakdance nejen že souvisí, ale přímo se rozvíjejí právě pod společnou střešou hiphopové subkultury, jsou součástí její estetiky, mají společné kořeny, graffiti je považováno za jeden z „elementů“ hiphopové kultury. Podobně tvrzení, že se graffiti scény mohou mezinárodně od sebe navzájem lišit ve volbě důvodů, proč se jedinci stávají jejich členy (str. 21), nereflktuje skutečnost, že graffiti v dnešní době je globálním fenoménem a jednotlivé scény jsou prostřednictvím technologie propojeny, lze navíc předpokládat, že motivace je právě hodnotou sdílenou napříč různými scénami.

Přestože se autorka správně vyhýbá pasti literatury kulturních studií, která by ji mohla odvést od sociologického uchopení tématu socializace, zbavuje se své hlavní výhody: psát dostatečně sociologicky. Zmiňuje teorii konfliktu nebo například rozpory v přístupech (subkultura x okrajová kultura x post-subkultura), dále je ale v práci dostatečně nerozvíjí, čtenář tedy neví, jakou optikou

má číst autorčiny závěry. Autorka tak například může tvrdit, že mladí lidé si subkulturu dobrovolně volí, jako by neexistoval silný vliv prostředí a vrstevnické skupiny, konflikt zájmů, nesoulad cílů a prostředků apod. Přitom z některých rozhovorů vyplývá, že členství v graffiti subkultuře přináší jejím členům prestiž a kompenzuje tím její nedostatek v životě majoritní společnosti, nejde tedy o prostou volbu, zdali se stanu členem. V práci tedy může chybět poněkud širší rozvedení některých sociologicky významných tvrzení, což by bylo na základě jedinečnosti získaných dat velmi přínosné.

Prostřednictvím rozhovoru s informantem, který působil rovněž v Brně, prý může autorka „srovnávat i s brněnskou graffiti scénou“ (str. 46). Domnívám se, že nemůže, protože práce nemá prostředky ke srovnávání scén a nebylo to jejím cílem, proto ani autorka jakékoliv srovnání v textu nabízí.

8. Náměty na diskuzi při obhajobě práce.

Autorka v závěru (str. 45) tvrdí, že shrnula „hlavní teoretické proudy a přístupy“. V čem jsou hlavní? K čemu slouží např. zmínka o teorii konfliktu?

Podobným způsobem lze přemýšlet nad zapojením strukturálního funkcionalismu – jak autorčiny závěry rozvíjejí tvrzení, že subkultura plní v rámci dominantní kultury (nebo společnosti) nějakou funkci?

Autorka by měla vysvětlit, zdali z rozhovorů vyplynulo, že její informanti skutečně mají natolik odlišné hodnoty od majoritní společnosti – z rozhovorů je totiž patrné, že informanti žijí často dvojitý život a mimo jiné chodí do školy (dokonce na gymnázium, které je obecně považováno za elitní formu vzdělávání), do práce nebo dokonce sami podnikají. Zde se také osvědčuje otázka na zapojení případných potomků do subkultury. V čem podle autorky spočívá „kontrakturnost“ subkultury graffiti, tj. její rozpor s dominantní společností?

Autorka tvrdí, že se pravidla majoritní společnosti a subkultury graffiti „velmi výrazně“ rozcházejí (str. 31). Mohla by vysvětlit, která pravidla má na mysli? Například snaha o dosažení prestiže, která je subkultuře graffiti centrální, nebo kontrola počínání členů skupiny, se přeci jeví jako sdílené.

Celkové hodnocení práce: velmi dobře

Datum: 8. 6. 2017

Podpis: